

GOUVERNEUR
VAN
NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

Hollandia, 19 mei 1959.

VVM.

No. : 1181/VERTROUWELIJK.
Bijlage(n) : --
Onderwerp : Herziene Bewindsregeling
Nieuw-Guinea.

A A N :

Zijne Excellentie de Minister
van Zaken Overzee

te 's-GRAVENHAGE.

in NNC
in G 5521

Met verwijzing naar Uw schrijven van 23 januari jl. letter T 60/no.4/NNG/vertrouwelijk heb ik de eer Uwer Excellentie mede te delen, dat ik daarin tot mijn genoegen bevestigd heb gevonden, dat tussen U en mij vrijwel algehele overeenstemming bestaat over de in mijn brief van 20 november jl. no. 4498/vertrouwelijk naar voren gebrachte principiële punten, zodat thans kan worden overgegaan tot de nadere uitwerking daarvan.

Ik stel mij voor in dit schrijven allereerst Uw vraag te behandelen, hoe een eerste Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea nu in concreto zou kunnen worden samengesteld en in aansluiting daarop Uw overige vragen en suggesties te beantwoorden. Hierbij merk ik op, dat de samenstelling van genoemde Raad een punt van uitvoerig overleg is geweest op de eind februari door mij gehouden Residenten-conferentie en dat het resultaat van die besprekingen in ondervolgend voorstel is verwerkt.

A. Samenstelling van de Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea.

Het lijkt noodzakelijk allereerst vast te stellen uit hoeveel leden de eerste Raad, met inachtneming van het bepaalde in artikel 73, maximaal zou kunnen bestaan om daarna te onderzoeken of, gelet op de territoriale spreiding van de bevolking en de specifieke behoeften van de verschillende gebieden, binnen dit aantal een representatief te achten Raad kan worden samengesteld.

Indien ik de toelichting goed heb begrepen is het in artikel 73 genoemde aantal van 40 zetels bedoeld als maximum voor een volgroeide Raad, waarin dus, naast de vertegenwoordigers voor het thans bestuurde gebied, ook begrepen zijn de (toekomstige) vertegenwoordigers van de

nu ...

nu nog niet of nog onvoldoende onder bestuur gebrachte gebieden, alsmede de vertegenwoordigers van gebieden, welke in de loop van de eerstkomende jaren een zodanige ontwikkeling te zien geven, dat zij in aanmerking zullen moeten worden gebracht voor afvaardiging van een eigen vertegenwoordiger. x)

Dit betekent, dat bij de samenstelling van de eerste Raad een betrekkelijk groot aantal zetels in reserve zal moeten worden gehouden.

Voor een benaderende vaststelling van de zetelverdeling tussen het bestuurde- en onbestuurde gebied dient men zich, naar het voorkomt, in de eerste plaats op de bevolkingscijfers te baseren.

De bevolkingssterkte in het thans onder bestuur staande gebied bedraagt momenteel rond 400.000 zielen. In dit cijfer zijn alle bevolkingsgroepen begrepen. Daarnaast wordt tot dusverre steeds aangenomen, dat nog rond 300.000 zielen niet onder bestuur zijn gebracht, welk aantal te zijner tijd dus ook in de Raad vertegenwoordigd dient te worden.

Indien uitgegaan zou worden van een proportioneel gelijke vertegenwoordiging als voor het onder bestuur staand gebied, zouden voor evenbedoelde 300.000 zielen reeds dadelijk 17 zetels gereserveerd moeten worden.

Ik meen echter, dat het praematuur zou zijn bij de opzet van de eerste Raad met een gelijkwaardige vertegenwoordiging voor het nu nog onbestuurde gebied rekening te houden en dat volstaan kan worden met voor die vertegenwoordiging een geringer aantal zetels in reserve te houden.

In de eerste plaats bestaat immers geen zekerheid dat het hier inderdaad om 300.000 zielen gaat. Bovendien zal het nog vrij veel tijd kosten om het gehele onbestuurde gebied open te leggen en zelfs daarna zal in vele gebieden de bestuursvoering nog lange tijd weinig intensief kunnen zijn, zodat met een verhoudingsgewijs veel lichtere vertegenwoordiging van die gebieden kan worden volstaan. In die tussentijd dient bovendien gerekend te worden op een aanzienlijke toename van het zielental in het thans onder bestuur staande gebied, hetgeen dat gebied dan recht geeft op een verhoudingsgewijs groter aantal zetels dan nu.

Dit alles overwegende is naar mijn mening een reserve van 10 à 12 zetels voor de bevolking in het onbestuurde gebied thans alleszins voldoende te achten.

Indien daarnaast wordt gerekend op een aantal van ten hoogste 3 zetels voor correctieve benoemingen ten behoeve van minoriteiten, zouden voor de vertegenwoordiging van de thans onder bestuur staande bevolking uiteindelijk rond 25 zetels in de Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea beschikbaar gesteld kunnen worden.

De zetels in de Raad zullen worden bezet door gekozen en door benoemde leden. Uit het ontwerp en de toelichting blijkt, dat de benoeming uitsluitend een gevolg is van de omstandigheid, dat bepaalde gebieden nog niet voldoende ge-

x) Op dit laatste kom ik nog nader terug. emancipeerd ...

emancipeerd zijn om er verkiezingen te kunnen houden, doch dat ook in die gebieden, via een systeem van aanbevelingen, zo spoedig mogelijk naar verkiezingen moet worden gestreefd. In verband daarmee moeten dus ook de benoemde leden van het begin af als streek-vertegenwoordigers worden beschouwd en bestaat er in dit opzicht geen wezenlijk verschil tussen hen en de verkozen leden.

Voor de verkiezingen is een districtenstelsel voorgeschreven en met betrekking tot de indeling in districten bevat de toelichting (pagina 26) een tweetal belangrijke aanwijzingen, welke m.m. ook gelden voor de aanwijzing van gebieden, welke (voorshands) door benoemde leden zullen worden vertegenwoordigd.

Als algemene regel wordt gesteld, dat de indeling in districten niet enkel een zaak van getalsverhoudingen mag zijn, doch dat gebieden met een bepaald centrum, met specifieke behoeften, of met zich ontwikkelende eigen activiteiten, als afzonderlijke districten kunnen worden aangewezen, mits het inwonertal maar boven een aanvaardbaar minimum ligt.

Daarnaast wordt als bijzondere richtlijn vermeld, dat de districten stuk voor stuk moeten worden aangewezen "in aansluiting op het maatschappelijk gegroeide en met een open oog voor bijzondere kwesties, die kunnen rijzen, vooral de kwestie dat, zoals de ervaring ten onzent heeft geleerd, bij de aanwijzing van de grenzen van districten er tegen gewaakt moet worden, dat minoriteiten in de verdrukking komen". Deze richtlijn achten de opstellers van het ontwerp zo belangrijk, dat hiervoor zelfs bij algemene maatregel van bestuur regelen dienen te worden gesteld (artikel 77, lid 2).

Bij dit laatste is kennelijk gedacht aan een dis-proportioneel zwaardere vertegenwoordiging van bepaalde stedelijke centra, teneinde het voor de aldaar woonachtige niet-Papoea's - hoewel zij geen afzonderlijk kiezerscorps vormen - nochtans mogelijk te maken een eigen vertegenwoordiger naar de Raad af te vaardigen. Een aanwijzing hiervoor is onder andere te vinden op pagina 23 van de toelichting, waar wordt gesuggereerd, dat van Hollandia en omstreken wellicht twee kiesdistricten gemaakt dienen te worden. Vermoedelijk wordt hier gedacht aan één kiesdistrict waar de Nederlandse "minoriteit" de meerderheid van de kiezers oplevert en als compensatie daarvan een tweede stedelijk district met overwegend Papoea-kiezers. Gezien de getalssterkte in het stedelijk gebied van Hollandia - ± 4.000 Papoea's boven de 18 jaar en ± 5.000 Nederlanders - zouden deze districten dus wel zeer klein uitvallen.

Zou een dergelijke districten-vorming in de aanvang wellicht niet onmiddellijk tot critiek aanleiding geven, op iets langere termijn is met betrekking tot "het Papoea-district" stellig het verwijt te verwachten, dat er niet zo groot verschil in betekenis en ontwikkelingspeil is tussen de bevolking van steden en platteland om te rechtvaardigen, dat aan de eerste een veel grotere invloed op de samenstelling van het vertegenwoordigend lichaam wordt toegekend dan aan de laatste.

Om hieraan tegemoet te komen zal men dus genooddaakt zijn geleidelijk tot een aanzienlijke uitbreiding van de vertegenwoordiging van het platteland over te gaan, totdat een meer bevredigende verhouding zal zijn bereikt. De aandrang hiertoe zal des te groter zijn, naarmate er meer streken "met specifieke

behoeften ...

behoefden of met zich ontwikkelende eigen activiteiten" zijn aan te wijzen, die volgens de toelichting daardoor voor een eigen vertegenwoordiger in aanmerking kunnen komen.

Evenzeer zou manipulatie met districtsgrenzen teneinde b.v. een europese zetel te verzekeren een vertroebelende factor opleveren.

Aangezien deze uitbreiding bezwaarlijk ten koste van de reeds bestaande vertegenwoordiging der verschillende gebieden kan worden bewerkstelligd, zou de Raad dus groter moeten worden en zou het gestelde maximum van 40 leden al spoedig overschreden moeten worden.

Op grond van het bovenstaande kom ik dan ook tot de conclusie, dat de in de toelichting aanbevolen richtlijnen voor de vorming van districten bepaald niet zonder meer kunnen worden gevolgd, maar dat er van de aanvang af voor dient te worden gezorgd dat de districten in zielental onderling niet al te grote verschillen vertonen.

Voor de vertegenwoordiging der minoriteiten zal een andere gedragslijn ook niet nodig zijn indien, zoals tussen U en mij is overeengekomen, in de wet de mogelijkheid van een aantal correctieve benoemingen wordt geopend. Ik ben ervan overtuigd, dat dergelijke benoemingen bij de Papoea-vertegenwoordigers geen bezwaren zullen ontmoeten, of in elk geval minder dan een als democratisch bestempelde kiesregeling, waarvan de uitvoering op z'n minst bedenkelijke consequenties zal hebben.

Ten slotte dient nog aandacht te worden geschonken aan de inleidende opmerking op blz. 26 van de toelichting, dat er niet gedacht kan worden aan het onmiddellijk opdelen van het gehele grondgebied in kiesdistricten. Deze opmerking moge in strikte zin niet onjuist zijn, doch als gevolg van de omstandigheid, dat niet alleen de verkozen- doch ook de benoemde leden als streek-vertegenwoordigers moeten worden beschouwd, zal er in de praktijk niet aan zijn te ontkomen althans voor het gehele bestuurde gebied een globale streekindeling vast te stellen. Daarbij zal voor elke streek enerzijds onder andere op de ethnologische en economische samenhang moeten worden gelet, anderzijds met het zielen aantal rekening moeten worden gehouden, teneinde een zo evenwichtig mogelijk samengestelde Raad te verkrijgen, waarin het gehele gebied ook werkelijk geacht kan worden vertegenwoordigd te zijn.

Daarnaast zal voor de stedelijke centra nog in aanmerking moeten worden genomen, dat voor de aanwijzing van de vertegenwoordigers moeilijk een ander stelsel toe te passen zal zijn dan dat van rechtstreekse verkiezingen. Dit staat echter samenvoeging met het omliggende gebied, teneinde een rayon met een bevredigend zielen-aantal te bereiken, in de weg, omdat voor het platteland het houden van rechtstreekse verkiezingen voorshands onuitvoerbaar geacht moet worden. In de praktijk zal er dus niet aan zijn te ontkomen, dat de stedelijke districten kleiner uitvallen dan het gemiddelde.

De globale streekindeling had ik mij dan als volgt gedachte

1. onderafdeling Schouteneilanden: 2 leden;
2. onderafdelingen Japen en Waropen: 2 leden;
3. het Wisselmerengebied: 2 leden;

benoemt

- aanbeveling - 4. onderafdelingen Ransiki en Wandammen: 1 lid;
 5. stedelijk gebied van Manokwari: 1 lid;
 6. stedelijk gebied van Sorong en Doom: 1 lid;
 benoemd - 7. platteland van de onderafdelingen Sorong en Manokwari met
 het district Steenkool van de onderafdeling Bintoeni: 1 lid;
 8. onderafdeling Radja Empat: 1 lid;
 9. kustgebied van de onderafdeling Teminaboean: 1 lid;
 aanbeveling - 10. bergland van de onderafdeling Teminaboean: 1 lid;
 11. onderafdeling Fakfak met de districten Babo en Arandai van de
 onderafdeling Bintoeni: 1 lid;
 12. onderafdelingen Kaimana en Mimika: 1 lid;
 benoemd - 13. de Asmat: 1 lid;
 aanbeveling - 14. onderafdeling Mappi: 1 lid;
 lid - 15. onderafdeling Moejoe: 1 lid;
 16. districten Merauke en Okaba: 1 lid;
 benoemd - 17. districten Moeting en Kimaan met onderafdeling Boven Digoel:
 1 lid;
 18. stedelijk gebied van Hollandia: 1 lid;
 19. districten Sentani en Demta van de onderafdeling Hollandia:
 1 lid;
 benoemd - 20. rest van het bestuurd gebied der afdeling Hollandia (Sarmi,
 Nimboran c.a.): 1 lid.

Bij een dergelijke globale verdeling blijken reeds 23 zetels noodzakelijk te zijn, waarmede naar het voorkomt is aangetoond, dat het zojuist berekende aantal van 25 maar zeer geringe speling toelaat. Rekening houdende met de initiële benoeming van 1 of 2 vertegenwoordigers voor het nog onbestuurde gebied komt men - ongeacht de correctieve benoemingen - al tot een eerste Raad, bestaande uit rond 25 leden.

B. Aanwijzing van de leden van de Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea

Voor de minst geëmancipeerde gebieden zullen de vertegenwoordigers moeten worden aangewezen door benoeming zonder meer. Als zodanig moeten worden aangemerkt de rayons, die hiervoren vermeld staan onder de nummers 3, 7, 13, 17 en 20, in totaal vertegenwoordigd door 6 leden.

Benoemd op aanbeveling zullen kunnen worden de vertegenwoordigers voor de rayons 4, 10, 14 en 15, in totaal 4 leden.

Voor de overige gebieden zou ik er op willen aansturen, dat de vertegenwoordigers voor de eerste Raad uitsluitend door verkiezingen worden aangewezen. Ik ontveins mij hierbij niet, dat voor de voorbereiding van deze verkiezingen een enorme hoeveelheid tijdrovende arbeid zal moeten worden verricht, zowel door het administratieve apparaat te Hollandia als door het bestuursapparaat in het veld en dat, los daarvan, het houden van eerste verkiezingen immer een waagstuk blijft. Zoals ik in mijn brief van 20 november 1958 no. 4498/vertrouwelijk reeds stelde - en na mijn besprekingen met de Residenten ben ik van de juistheid daarvan des te meer overtuigd - ben ik echter van mening, dat met een stelsel van benoemingen, hoe conciëntieus en beleidvol ook gehanteerd, nimmer een Raad kan worden samengesteld, waarvan het representatief karakter door de bevolking wordt erkend.

Daarom prefereer ik bepaald de kwade kans van moeizaam verloopende eerste verkiezingen boven het eenvoudiger toe te passen systeem van benoemingen.

Voor de stedelijke centra (rayons 5, 6 en 18) is in verband met de bevolkingsstructuur feitelijk geen ander stelsel mogelijk

dan ...

dan directe verkiezingen (3 leden). Voor de overige voor verkiezing in aanmerking te brengen rayons (1, 2, 8, 9, 11, 12, 16 en 19) denk ik voorlopig aan een stelsel van getrapte verkiezingen, in grote lijnen volgens het voor de streekgemeenschap Biak-Noemfoor ontworpen systeem, dus via kiesmannen. Dit systeem zal hopelijk eerlang op zijn praktische bruikbaarheid kunnen worden getoetst. Naar mijn voorlopig oordeel zal er geen bezwaar tegen bestaan de rayons, welke voor aanwijzing van 2 vertegenwoordigers in aanmerking dienen te komen (nummers 1 en 2), in twee kies-districten te verdelen, zodat van de aanvang af met een enkelvoudig districtenstelsel kan worden gewerkt.

C. College van Gedelegeerden.

Na gezette overweging van de daartegen door U aangevoerde bezwaren meen ik geheel te moeten terugkomen van het in mijn schrijven van 20 november jl. no.4498/vertrouwelijk gedaan voorstel om de noodzakelijk geachte deskundigheid van een verkozen College van Gedelegeerden zoveel mogelijk veilig te stellen door in de wet de mogelijkheid te openen, dat dit College met enkele door de Gouverneur te benoemen personen wordt gevuld.

Met U ben ik van oordeel, dat door aanvulling van het College met buiten de Raad staande personen het karakter van College van "Gedelegeerden" feitelijk teloor zou gaan en dat dit wel eens tot gevolg zou kunnen hebben, dat de samenwerking met de Raad zich niet zo gunstig zal ontwikkelen als verwacht mag worden van een College, dat geheel uit het midden van de Raad voortkomt. En aangezien een nauwe samenwerking tussen beide Colleges van overwegend belang moet worden geacht, vooral gedurende de beginperiode, waarin het staatkundig leven op gang moet komen en eigen vormen vinden, dient de eis van deskundigheid zo nodig minder stringent te worden gesteld.

Bovendien rijst de vraag, of het eigenlijk wel terecht is die deskundigheid van het College van Gedelegeerden zo primair te stellen.

In de eerste plaats staat nog te bezien of de Raad wel onmiddellijk tot vergaande delegatie van zijn taak zal overgaan, waarbij bovendien bedacht moet worden, dat de wetgevende arbeid hier te lande nog niet zeer omvangrijk is. De belangrijkste ontwerp-ordonnanties zullen dan ook ongetwijfeld door de Raad zelve behandeld worden. Met het oog daarop hebt U mijn aandacht erop gevestigd, dat alle ontwerpen van uitvoerige toelichtingen voorzien dienen te zijn. Hetzelfde zal uiteraard ook moeten gelden voor de ontwerpen, die door het College van Gedelegeerden behandeld zullen worden en die vermoedelijk alleen of grotendeels de minder belangrijke onderwerpen zullen betreffen.

In de tweede plaats kan, zoals in Uw brief staat vermeld, voor een bepaalde mate van deskundigheid in de Raad worden zorggedragen, door bij de benoeming van vertegenwoordigers van streken waar geen verkiezingen kunnen worden gehouden, tevens te letten op een zekere deskundigheid. Deze benoemde leden zullen ook aan de verkiezing van het College van Gedelegeerden deelnemen en daarmede ongetwijfeld tot de deskundigheid van het College bijdragen.

En ten slotte lijkt mij voorshands geen grond te bestaan voor de veronderstelling, dat bij de verkiezingen voor de leden van de Raad de overwinning van de minst capabelen bij voorbaat verzekerd zal zijn.

Ik ...
Ladrij 1627.18255100

1) Bedoeling is de Raad te Coll. in de wet moet de bevoegdheid en red. Raad een recht van overbehoed te geven.

Ik zie dan ook eigenlijk geen aanleiding voor grote bezorgheid over het gebrek aan deskundigheid bij het College van Gedeeltes en zou het wel met een geheel verkozen College durven wagen.

Indien U echter de voorkeur meent te moeten geven aan een gedeeltelijk verkozen en gedeeltelijk benoemd College, bestaat daar mijnerzijds geen bezwaar tegen.

D. Naam voor de Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea.

Tegen de vervanging van de naam van de Raad van Nederlands Nieuw-Guinea door een meer neutrale term bestaat bij mij geen bezwaar. Indien in de Bewindsregeling over de volksvertegenwoordiging van dit gebiedsdeel wordt gesproken, doet het inderdaad wat overdreven aan om in de naam van dat College de volledige benaming van het gebiedsdeel te verwerken. Ik vraag mij echter af, of hier geen tussen-oplossing mogelijk is door eenvoudig te spreken van Nieuw-Guinea Raad. Waarschijnlijk zal deze naam, ook bij de niet-Nederlands sprekenden, wel ingang vinden. De term "vertegenwoordigend lichaam" acht ik in elk geval weinig fraai en ook niet praktisch, omdat het niet mogelijk lijkt ter aanduiding van het College in de verschillende artikelen alleen het woord "lichaam" te gebruiken; men zal bijvoorbeeld bezwaarlijk over de "leden van het lichaam" kunnen spreken. Derhalve zou men genoodzaakt zijn steeds de volledige term "vertegenwoordigend lichaam" te gebruiken. De term "vertegenwoordigende Raad" heeft mijns inziens een welluidender klank en is ook beter bruikbaar, doordat in voorkomende gevallen enkel over "de Raad" kan worden gesproken.

E. Andere voorzieningen.

In de voorgaande paragrafen zijn terloops enkele onderwerpen aangeroerd, welke bij de praktische uitvoering moeilijkheden zullen opleveren, althans bijzondere aandacht zullen behoeven. Ook in Uw brief wordt een aantal van zulke punten genoemd. Het lijkt mij goed deze punten hier nog eens de revue te laten passeren en aan te vullen met hetgeen nog niet eerder ter sprake is gekomen.

Bedoelde punten zijn:

1. opstelling van de kiesregeling;
2. organisatie van de voorlichting;
3. voorbereiding van de verkiezingen;
4. inrichting van de griffie c.a..

Voor het eerste punt zou het van nut zijn, indien hier kon worden beschikt over een aantal kiesregelingen, welke in het Indonesië van na de oorlog zijn samengesteld. In het bijzonder denk ik hierbij aan de kiesregeling met de uitvoeringsbepalingen van de voormalige Negara Oost-Indonesië en Oost-Java. Wellicht zijn deze op Uw Ministerie beschikbaar of kan daarover de beschikking worden verkregen. Daarnaast acht ik het gewenst, dat de met de verdere uitwerking belaste ambtenaren kennis kunnen nemen van bestaande algemene verhandelingen over kies-systemen; hiervoor is mij onder andere een boekje genoemd "Eenheid in verscheidenheid". Ik zou het zeer op prijs stellen, indien mij door bemiddeling van Uw departement de nodige lectuur en documentatie terzake verschaft zou kunnen worden.

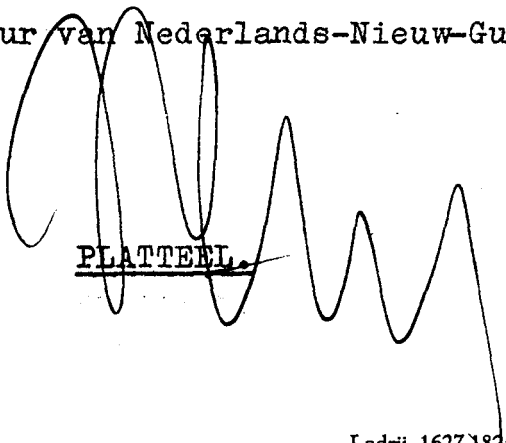
Wat het tweede en derde punt betreft zie ik als een grote moeilijkheid, dat, in verband met het vertrouwelijk karakter van betreffende stukken, het beraad over de herziene bewindsregeling en wat daarmee samenhangt tot dusverre tot - een betrekkelijk kleine - ambtelijke kring beperkt is gebleven. Indien nu moet worden overgegaan tot nadere uitwerking - zij het vooralsnog in voorlopige vorm - van belangrijke onderdelen daarvan, zoals het kiesrecht en het inwinnen van aanbevelingen, zal er naar mijn mening niet aan zijn te ontkomen in breder kring opening van zaken te geven. Ik acht het namelijk weinig vruchtbaar deze gehele uitwerking geheel ambtelijk te doen geschieden, zonder overleg met daarvoor in aanmerking komende personen en organisaties.

Gezien de lange tijd, welke met de voorbereiding van een en ander zal zijn gemoeid, waarbij de voorlichting en het algemeen gesprek op plaatselijk niveau een zeer belangrijke plaats innemen zou ik het zeer op prijs stellen indien mij zou kunnen worden toegestaan op korte termijn enige beginselen van het in behandeling zijnde ontwerp bekend te maken. Anders vrees ik, dat het niet mogelijk zal zijn reeds in 1961 de eerste Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea te installeren.

Wat het vierde punt betreft meen ik, dat er naar dient te worden gestreefd voor de eerste bijeenkomst van de Raad van Nederlands-Nieuw-Guinea tijdig een passende behuizing gereed te hebben. Op de ontwerp-begroting voor 1960 heb ik een bedrag van f 25.000.- doen opbrengen om de aantrekking van een bekwame griffier met toegevoegde kracht mogelijk te maken; een verdere goede outillage van de griffie zal in de komende tijd uiteraard mijn bijzondere aandacht hebben.

De mij nader toegezonden minderheidsnota bij Uw missive van 12 februari 1959 no. GS.78/5521/24/NNG, heeft in het licht van het voorgaande en gelet op de 4e alinea blz.6 van Uw brief van 23 januari nog slechts weinig commentaar. Vasthouden aan een stelsel van rechtstreekse verkiezingen als enig geldend zou het houden daarvan naar een verre toekomst verschuiven. Tegen het in de toelichting meer nadrukkelijk stellen der politieke bedoeling van voorbereiding op de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht heeft geen bezwaar te bestaan. Aangezien uit het gehele ontwerp een grote voortvarendheid ten deze spreekt kan niet worden ingezien welke mijlpalen nog nader dienen te worden geplaatst, er nog van afgezien, dat mijlpalen in de overdrachtelijke zin meer door historici dan bewindslieden worden aangegeven.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,

PLATTEEL